

**LONGITUDINAL SURVEY FOR THE QUALITY OF THE LEARNING
PROCESS AMONG STUDENTS OF SPECIALTY SOCIAL ACTIVITIES
IN THE PERIOD 2011 - 2015 ACADEMIC YEARS**

GEORGI KOLEV

PROFESSOR DSC
RECTOR AND HEAD OF DEPARTMENT
"SOCIAL WORK" AT KONSTANTIN
PRESLAVSKY – UNIVERSITY OF SHUMEN
GOSHOKOLEV@ABV.BG

SONYA ILIEVA

PROFESSOR DSC
LECTURER IN DEPARTMENT "SOCIAL WORK"
KONSTANTIN PRESLAVSKY –
UNIVERSITY OF SHUMEN
SONYAILIEVAA@GMAIL.COM

ZHIVKO ZHECHEV

ASSOCIATE PROFESSOR, PHD
LECTURER IN DEPARTMENT "SOCIAL WORK"
KONSTANTIN PRESLAVSKY –
UNIVERSITY OF SHUMEN
ZHIVKOZ@ABV.BG

MILOSLAVA YANKOVA

ASSOCIATE PROFESSOR, PHD
LECTURER IN DEPARTMENT "SOCIAL WORK"
KONSTANTIN PRESLAVSKY –
UNIVERSITY OF SHUMEN
MILA60@MAIL.BG

VESELINA ILIEVA

PHD STUDENT
LECTURER AT KONSTANTIN PRESLAVSKY –
UNIVERSITY OF SHUMEN
VESIILIEVAA@GMAIL.COM

BULGARIA

ABSTRACT: THE ARTICLE DELIVERED AN OPINION POLL OF STUDENTS ON THE QUALITY OF THE EDUCATIONAL PROCESS, EDUCATIONAL CONTENT AND ITS EXPOSURE OF TEACHERS IN SPECIALTY SOCIAL WORK IN KONSTANTIN PRESLAVSKY – UNIVERSITY OF SHUMEN. THE QUESTIONNAIRE - TOOLBOX OF THE STUDY WAS DISCUSSED AND APPROVED BY RESOLUTION OF THE MEETING OF THE DEPARTMENT OF "SOCIAL WORK". IT IS ESSENTIALLY A FIVE-YEAR LONGITUDINAL SURVEY THROUGH 8 RESPONDENT. THANKS TO EMPIRICAL DATA RECORDED DURING THE PREVIOUS FIVE YEARS EXPLICATES IMPORTANT CONCLUSIONS REGARDING: THE RELEVANCE OF COURSE CONTENT TAUGHT DISCIPLINES; USEFULNESS OF THE KNOWLEDGE OBTAINED DURING THE TRAINING; THE CORRELATION BETWEEN THE MATERIAL TAUGHT AND DECLARED CURRICULUM; EXHIBITION AND VISUALIZATION OF THE MATERIAL BY THE TEACHERS; TOLERANT RELATIONSHIP BETWEEN LECTURERS AND STUDENTS; ASSESSMENT OF THE WORK OF THE LECTURERS; LEVEL OF EDUCATION AND OTHERS.

ABSTRACT: LONGITUDINAL SURVEY, QUESTIONNAIRE SURVEYS, QUALITY OF LEARNING, TOLERANCE BETWEEN LECTURERS AND STUDENTS

Анкетиране сред студентите от специалност Социални дейности се провежда с проучване на студентското мнение относно качеството на образователния процес, учебното съдържание и изложението му от преподавателите в специалност Социални дейности. Във връзка с препоръка на НАОА перманентно се провеждат проучвания на студентското мнение относно качеството на образователния процес, учебното съдържание и изложението му от преподавателите в специалност Социални дейности, което е по същество петгодишно лонгитудно изследване. При него една и съща група обекти, в случая студентите от специалност Социални дейности се изследват чрез един и същи инструментариум за

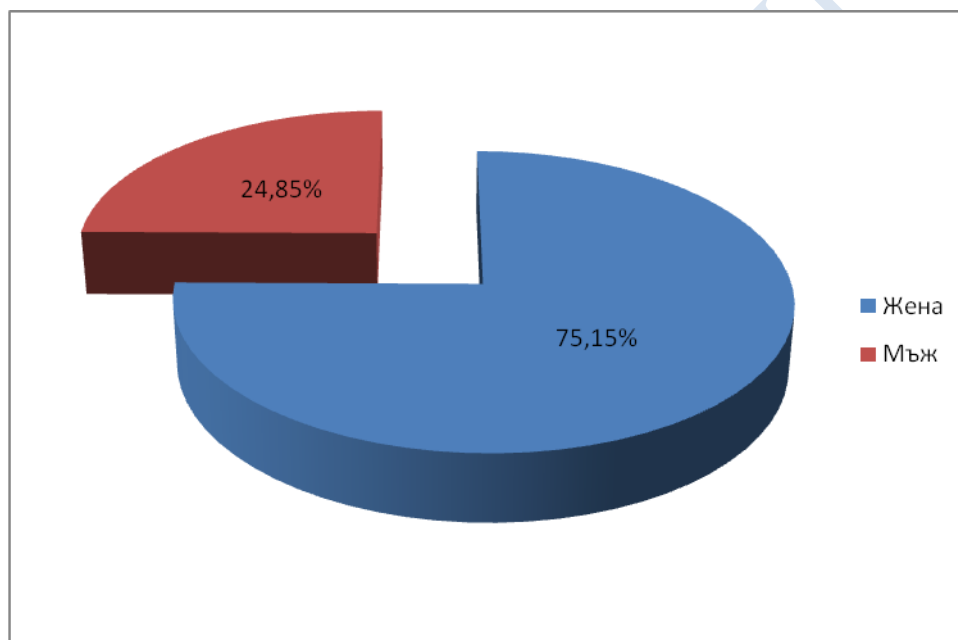
продължителен период, за да се наблюдават измененията в този период, чрез 8 анкетирания.

Приема се, че тези анкетирания имат висока степен на легитимност, тъй като са санкционирани положително заедно с Доклада до САНК, изразено с оценката в Протокол №18/09.10.2014 г. на Акредитационния съвет.

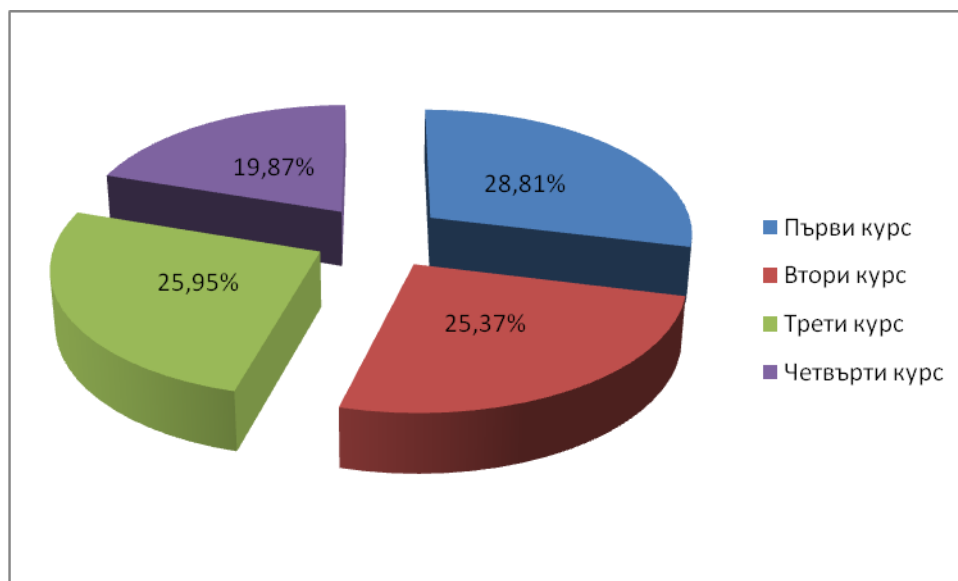
По-нататък, в текста на Доклада – самооценка данни от тези 8 анкетирания ще бъдат отбелязвани за краткост като «Лонгитудно изследване 2011-2015».

Средните стойности от регистрираната емпирична информация за периода 2011 – 2015 г. показват следните тенденции:

Приели да участват в анкетното проучване, според своя пол са около две трети жени (75,15%) и около една трета мъже (24,86%) от общо 1145 запитани в периода 2011-2015 уч. г. /Фигура № 1/.

Разпределението на запитаните според курса, в който се обучават студентите е следното: Първи курс (28,81%); Втори курс (25,37%); Трети курс (25,96%); Четвърти курс (19,87%) /Фигура № 2/.

Преобладаващата част от респондентите са от редовна **форма на обучение** (58,27%), следвани от задочна (30,42%) и такива от двете посочени форми, но на индивидуален план на обучение (11,31%) /Фигура № 3/.

Студентите оценяват **актуалността на учебното съдържание в учебните дисциплини**, като преобладаващо дават мнение, че в някои учебни дисциплини е актуално, а в други – не (36,90%). Приблизително една трета от отговорилите дават категоричната оценка, че учебното съдържание е актуално (34,32%). Други от тях преценяват, че някои преподаватели представят актуална информация, а други – не (13,80%) или изразяват мнение, че трудно може да се измери актуалността, като се има предвид скоростта, с която се представя днес всякаква информация (10,62%). Много

малка част от студентите смятат, че учебното съдържание в учебните дисциплини не е актуално (8,92%) /Фигура № 4/.

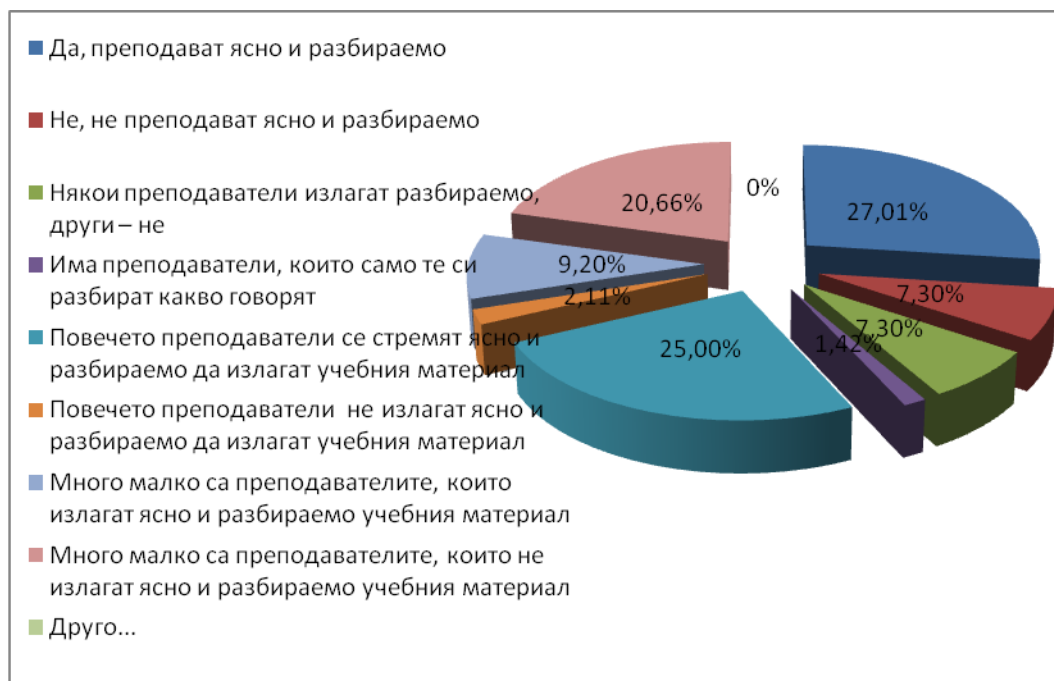
За преобладаващата част от запитаните (31,01%) **получените знания по време на лекции** категорично са полезни, като немалко от тях (26,41%) смятат, че всичко, което им се предоставя по време на лекции има своето място на полезност. За това, че много от знанията, които се предоставят по време на лекциите са излишни, твърдят (10,15%) от запитаните. Негативни оценки за това, че тези знания не са полезни (8,33%) или че не всички знания от лекциите са полезни (11,31%) дават много малка част от тях /Фигура № 5/.

За пълно съответствие между преподавания материал и обявената учебна програма твърдят значителна част от анкетираните (31,06%). В същото време значителна част от тях отговарят уклончиво, че по-голямата част от преподавателите се съобразяват с учебната програма (27,50%). Други отразяват констатациите си, че по някои учебни дисциплини има съответствие, а по други – не (26,01%). Макар и малък дял, но има и такива от запитаните, които дават критични оценки като: няма никакво съответствие (7,67%); по-голяма част от преподавателите не се съобразяват с учебната програма (3,65%); всеки преподавател си преподава каквото иска по време на лекции (4,15%) /Фигура № 6/.

Приблизително по една трета от студентите (32,01%) потвърждават, че преподавателите излагат ясно и разбираемо учебния материал и много малко са преподавателите, които не излагат ясно и разбираемо учебния материал (28,66%). Повечето от тях се стремят ясно и разбираемо да излагат учебния материал (27,17%). Скептически изразяват своето мнение и запитани, които отговарят, че някои преподаватели излагат учебния материал разбираемо, а други – не (17,30%) или че много малко са преподавателите, които излагат ясно и разбираемо учебния материал (9,99%). Има и такива сред запитаните, които преценяват, че много малко са преподавателите, които не излагат ясно и разбираемо учебния материал (7,30%) или има преподаватели, които само те си разбират какво говорят (3,42%) /Фигура № 7/.

За това, че повечето преподавателите **онагледяват теорията с достатъчно на брой и разбираеми примери** свидетелстват с отговорите си значителна част от анкетираните студенти (38,74%). Към тази положителна оценка се прибавят и отговорите на тези, които категорично смятат, че преподавателите онагледяват лекциите си (32,38%). Около една пета от респондентите споделят също положително мнение, че много малко са преподавателите, които не онагледяват учебния материал с примери (21,02%). Има и такива, които също така са категорични, но с отрицателен знак, че преподавателите не онагледяват теорията с примери (10,18%) /Фигура № 8/

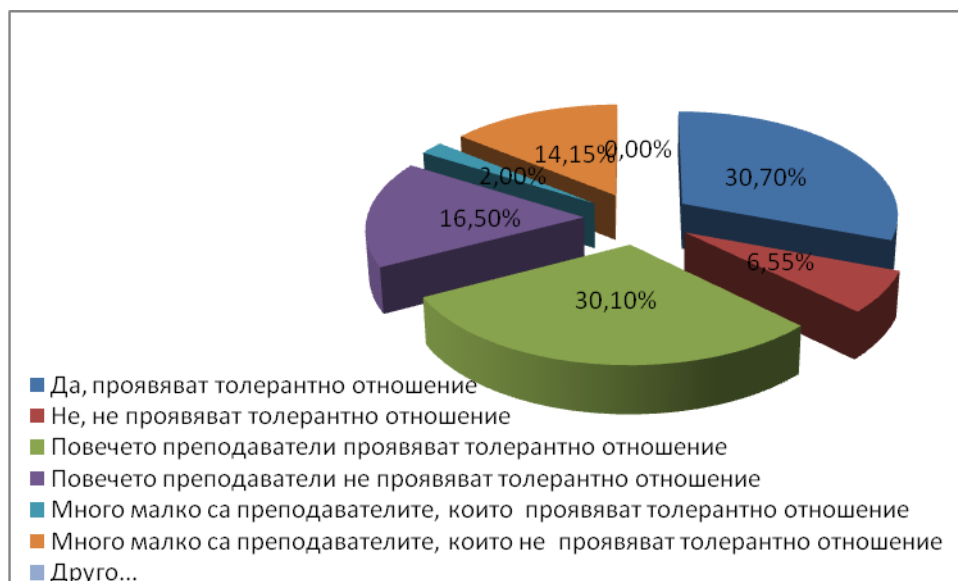
Повечето от преподавателите прекъсват лекциите си, когато се налага да отговорят на въпроси от страна на студентската аудитория, смятат преобладаващата част от запитаните (43,74%). Категорично с „да” потвърждават това и (24,96%) от тях, а други (19,60%) заявяват, че много малко са преподавателите, които не прекъсват и не отговарят. Други са останали с впечатление, че много малко са преподавателите, които прекъсват и отговарят (5,58%). Недоволни от това, че преподавателите не прекъсват и не отговарят са много малко от запитаните (8,13%) /Фигура № 9/.

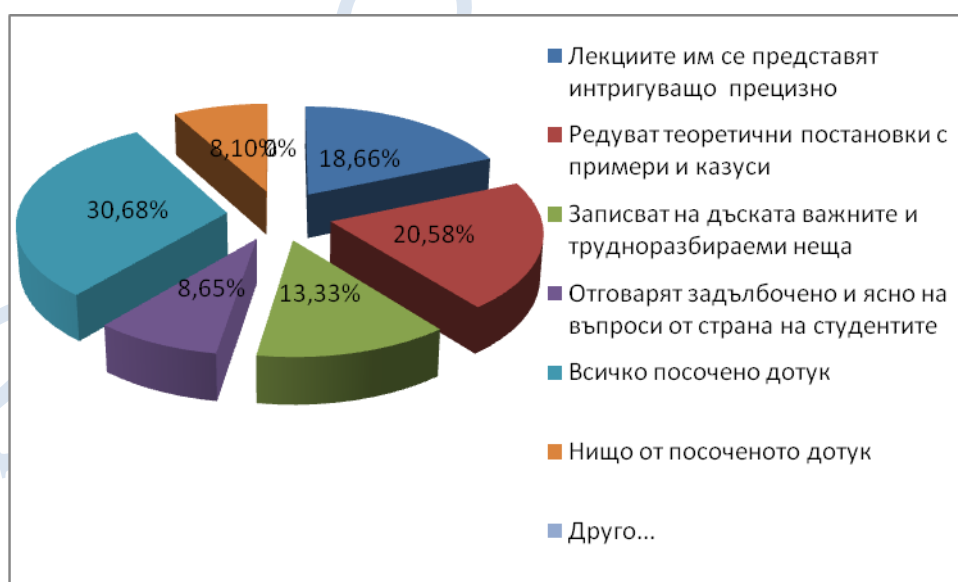
Отговорите на респондентите са многозначни, когато преценяват дали преподавателите имат толерантно отношение към студентите си. Те смятат, че:

- Категорично преподавателите проявяват толерантно отношение (33,59%);
- повечето от тях проявяват такова толерантно отношение (32,10%);
- много малко от тях не го проявяват (16,15%).

Но малка част от тях отбелязват, че повечето преподаватели не проявяват толерантно отношение (18,71%) като в тази посока има и отговори „не проявяват” (6,56%) или че много малко са преподавателите, които проявяват толерантно отношение (6,68%) /Фигура № 10/.

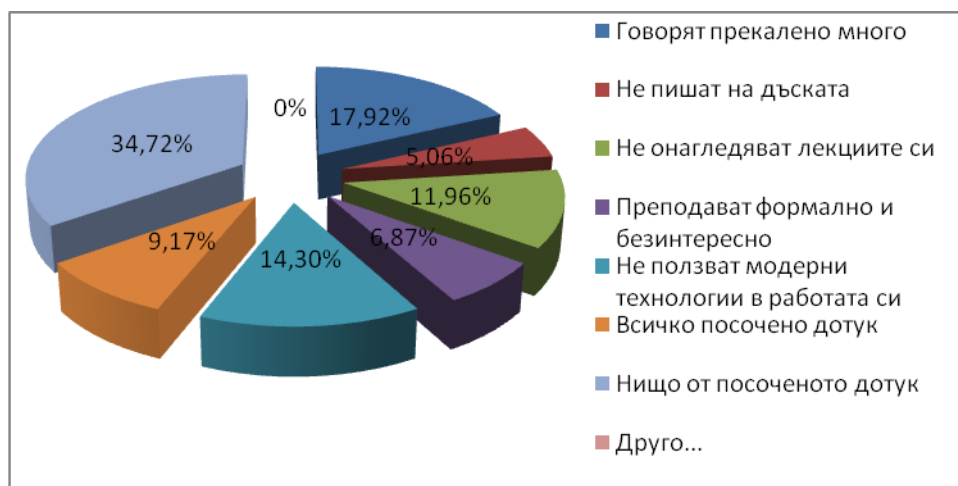

В работата на преподавателите студентите харесват най-вече, че те редуват теоретични постановки с примери и казуси (20,58%) и това че лекциите им се представят интригуващо и прецизно (18,40%) По-малко са тези, които дават положителни оценки визирайки това, че преподавателите записват на дъската важните и трудноразбираеми неща (13,33%) и отговарят задълбочено и ясно на въпроси от страна на студентите (8,65%). Преобладаващото положително мнение на студентите (30,68%) е свързано с по-комплексна оценка на преподавателския труд, включващ и всичко посочено дотук /Фигура № 11/.

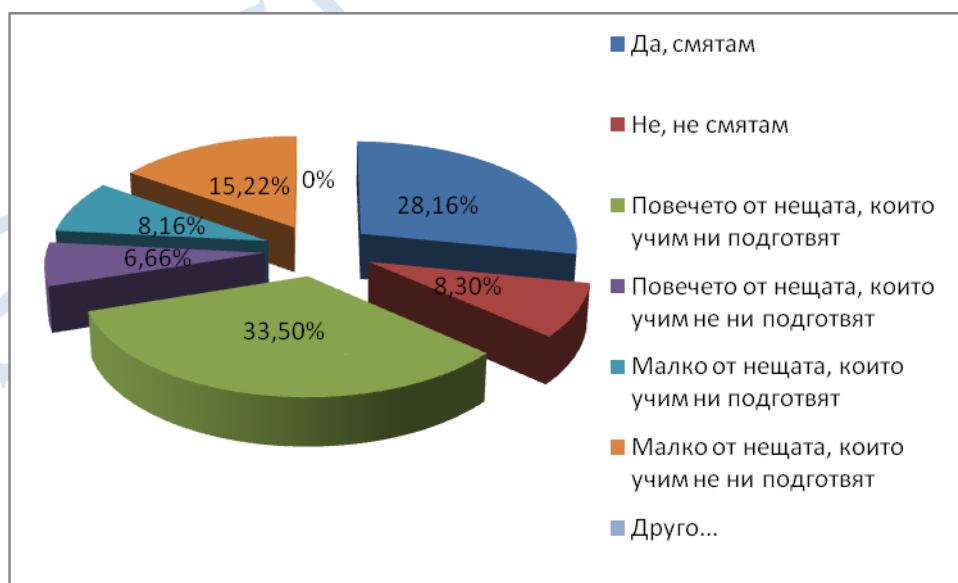

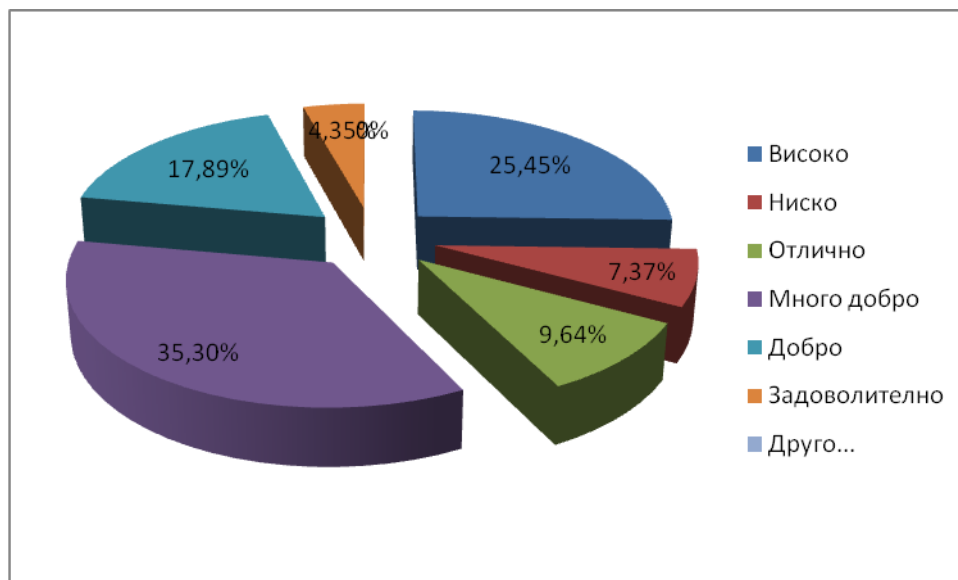
Анкетираните студенти най-много **не харесват в работата на преподавателите** си това, че говорят прекалено много (17,92%), не ползват модерни технологии (14,30%) и не онагледяват лекциите си (11,96%). По-малко от запитаните не харесват това, че преподавателите не пишат на дъската (9,89%), преподават формално и

безинтересно (6,87%) или всичко посочено дотук (9,17%). Но над една трета от запитаните отхвърлят посочените негативни оценки от техните колеги, посочвайки отговора „нищо от посоченото дотук” (34,72%) /Фигура № 12/.

По-голяма част от респондентите (33,50%) смятат, че повечето от нещата, свързани с **обучението в рамките на тази специалност ги подготвят за бъдещата професионална дейност**, като немалка част (28,16%) са категорични в това си мнение. Това, че много малко от нещата, които учат не ги подготвят, споделят около една пета от запитаните (15,22%). Отразени са и противоположни мнения като това, че малко от нещата, които учат ги подготвят (8,16%) или че повечето от нещата, които се учат не ги подготвят (6,66%). Приблизително една десета част (9,35%) от запитаните твърдо смятат, че повечето от нещата, които учат обучението в рамките на тази специалност не ги подготвя за бъдещата професионална дейност /Фигура № 13/.

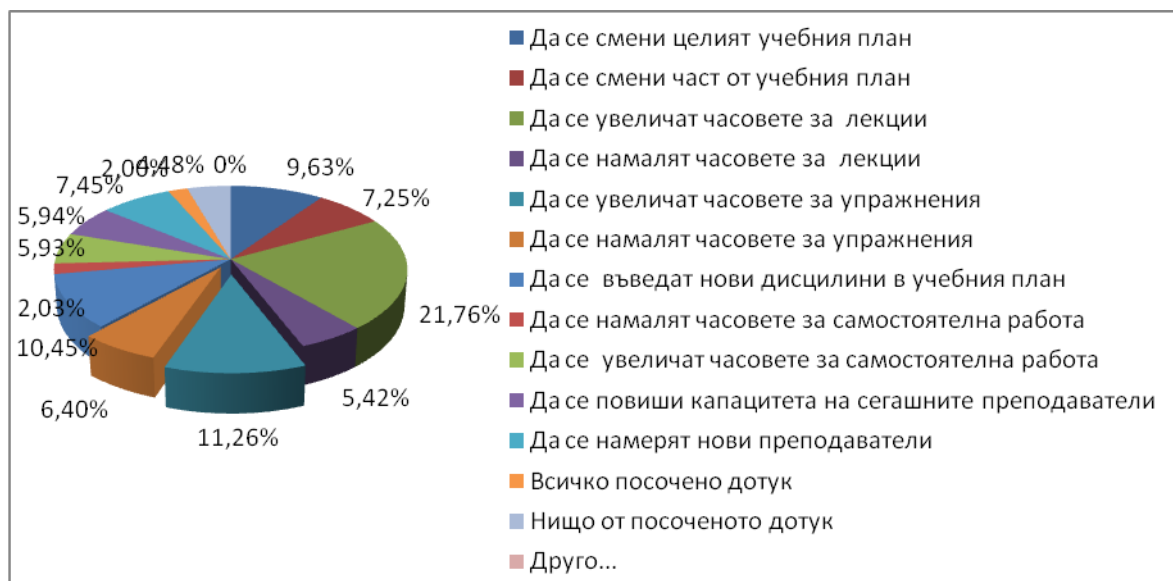
Запитаните смятат, че за да бъде още по-надеждно обучението по специалността е необходимо да се направи най-вече следното:

- Да се въведат нови дисциплини в учебния план (26,45%);
- Да се увеличат часовете за лекции (23,76%);
- Да се намалят часовете за лекции (20,42%);
- Да се повиши капацитетът на сегашните преподаватели (10,94%);
- Да се смени целият учебния план (9,63%).

Останалите отговори насочват към следните мерки, които да повишат надеждността на обучението:

- Да се увеличат часовете за упражнения (11,26%);
- Да се намалят часовете за упражнения (12,40%);
- Да се увеличат часовете за самостоятелна работа (5,93%).

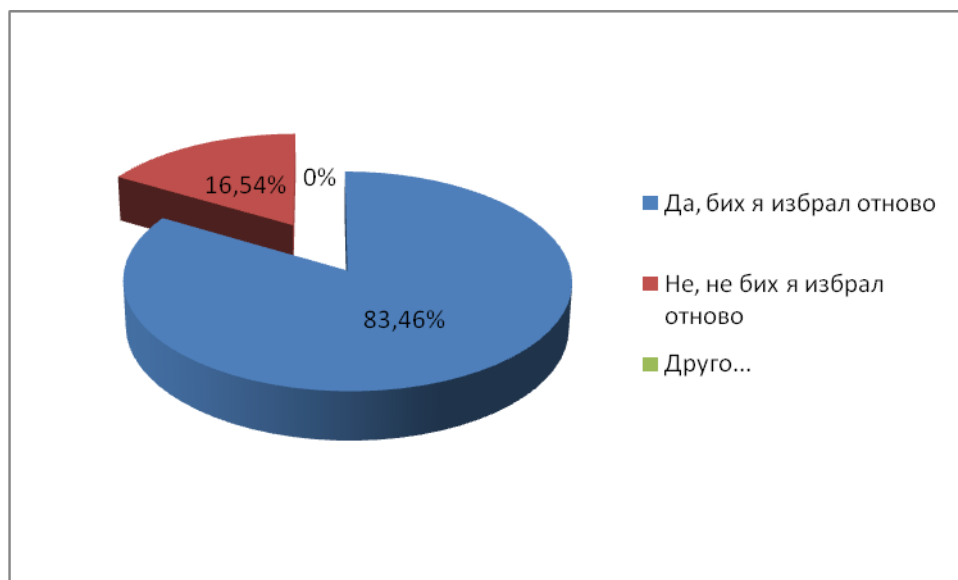
Много малко са студентите (16,25%), които смятат, че за да стане по-надеждно обучението по специалността трябва да се смени част от учебния план /Фигура № 15/.

Неформалните си контакти с преподавателите студентите оценяват най-вече положително (29,93%), те са необходими (17,83%) и плодотворни (14,07%). Приблизително еднакви са стойностите, които отразяват техните отговори отразяващи мнението им, че: важни са само контактите „лице-в-лице”, другите нямат значение (9,69%); важни са само контактите чрез електронната поща, другите нямат значение (8,68%). Регистрирани са и сравнително малък брой отговори на респондентите, които имат отрицателно (5,88%) отношение към неформални контакти между студенти и преподаватели, намират ги за излишни (2,09%) и смятат, че те нямат значение за тяхното професионално израстване (3,19%). Макар и малка част от запитаните (5,35%) обаче смятат, че тези контакти са важни за тяхното професионално израстване /Фигура № 16/.

Ако сега трябва да започнат висшето образование повече от две трети от запитаните – 83,46% биха избрали отново специалност „Социални дейности”. Буди тревога отговорът на приблизително една пета от тях, които не биха я избрали отново - 16,54% /Фигура № 17/.

Но отговорът на въпроса: „Ако сега трябва да започнете висшето си образование бихте ли избрали отново специалност „Социални дейности” в Шуменски университет?” категорично показва преобладаващото мнение на студентите - 80,73% от тях биха избрали същата специалност, в същия университет. За съжаление има и такива - 12,28%, които не биха повторили избора си /Фигура № 18/.

Регистрираната и обобщена емпирична информация в рамките на проведеното Лонгитудно изследване дава възможност да бъдат експлицирани изводи в следните насоки:

1. Отношение на студентите към учебния план, учебните дисциплини и учебното съдържание

Отношението към организацията на учебния процес се изразява от студентите по различен начин. Студентите намират учебното съдържание в учебните дисциплини като актуално. Изразени са и становища, които насочват, че в някои учебни дисциплини то е актуално, а в други – не. Съществува и създадено мнение сред студентите, че някои преподаватели представят актуална информация, а други не представят такава.

Формирано е и общо мнение, че получените знания по време на лекции са полезни и имат своето място в техния бъдещ, професионален път.

За това, че има съответствие между преподавания материал и обявената учебна програма дават съгласието си по-голяма част от запитаните студенти. Те смятат, че по-голямата част от преподавателите се съобразяват с учебната програма. Налице и доза скептицизъм сред запитаните, който се съдържа в изразеното мнение, че „по някои учебни дисциплини има съответствие, по други – не”.

2. Преценка на студентите за работата на преподавателите и взаимоотношенията им с тях

Анализът на регистрираната и обобщена емпирична информация дава възможност да се направи извод насочващ към това, че всички преподаватели се стремят ясно и разбираемо да излагат учебния материал. Те онагледяват с достатъчно на брой ясни и разбираеми примери своите лекции. Много малко са преподавателите, които не го излагат ясно, според студентите.

Студентите също така смятат, че повечето преподаватели прекъсват лекциите си, когато се налага да отговорят на въпроси от страна на студентската аудитория.

Консолидирано е мнение, че преподавателите имат толерантно отношение към студентите си, за което потвърждават преобладаваща част от запитаните

В работата на преподавателите си студентите най-много харесват това, че: записват на дъската важните и трудноразбираеми неща; лекциите им се представят интригуващо и прецизно; отговарят задълбочено и ясно на въпроси от страна на студентите; редуват теоретични постановки с примери и казуси. Но те не харесват това, че преподавателите им изостават с ползването на модерни технологии в работата си; говорят прекалено много; не пишат на дъската.

Студентите дават положително мнение относно неформалните си контакти с преподавателите и ги намират за необходими. Те дават приоритет най-вече на контактите „лице-в-лице” и на тези чрез електронната поща.

3. Оценка за нивото на обучение по специалност „Социални дейности” в Шуменски Университет

В по-голямата си част студентите смятат, че обучението в рамките на тази специалност ги подготвя за бъдещата професионална дейност. Те определят нивото на обучението по специалността най-вече като високо и му дават много добра оценка. Но

те смятат, че за да бъде то още по-надеждно е необходимо да се направи най-вече следното: да се увеличат часовете за лекции; да се въведат нови дисциплини в учебния план; да се повиши капацитетът на сегашните преподаватели.

Най-високата оценка за начина на организацията на учебния процес и работата на преподавателския състав на специалност „Социални дейности” се съдържа в отговорите на последните два въпроса от анкетата: студентите заявяват, че ако сега трябва да започнат висшето си образование повече от две трети от запитаните биха избрали отново специалност. Резултатът е същият, на следващия въпрос, дали биха избрали тази специалност в Шуменски университет.

Тази висока оценка се потвърждава с резултатността от приема по специалността в периода 2011 – 2015 г. – запълването на кандидатстудентските места в този период става още на първото класиране, като средният бал от класирането е 22,45 при възможен максимален бал 24,00. За същия период сред класираните се студенти са и 12, приети с максималния бал.

Независимо от посочените положителни оценки, в отговорите на студентите се съдържат и мнения, които насочват към мерки, които трябва да се вземат, за да се повиши още повече качеството на учебния процес и преподавателската работа в специалност „Социални дейности”. Като се имат пред вид те и посочените по-нагоре положителни страни могат да бъдат изведени следните

Препоръки

Преподаващите в специалност „Социални дейности”:

1. Да продължават да поддържат постигнатото високо ниво на преподавателска дейност, като успоредно с това положат максимални усилия за:
 - Самокритична възискателност към представяне на актуална информация по време на работата си със студентите;
 - Максимално съобразяване с учебната програма, по която водят лекционната си дейност;
 - Все по-голямо ориентиране на лекциите към реалния професионален свят, в който предстои да се реализират студентите.
2. Да се стремят към обогатяване на неформалните си контакти със средства на съвременните комуникации, особено когато това се отнася за консултиране, размяна на мнения и информации, свързани с образователното и професионално израстване на студентите.
3. Преподавателите все повече да се ориентират към интерактивни форми на обучение, съвременните технологични решения за комуникация и провеждане на учебен процес.
4. Да се обмисли актуализиране на учебните програми с увеличаване на практическата дейност в тях.
5. Да се препоръча разработване на мултимедийни презентации по всички учебни дисциплини, с цел визуализация за по-добро възприемане на преподавания материал.
6. Да се обмисли едновременно преподаване от лектор - теоретик и представител от практиката (експерт) - по време на една и съща лекция, като се редуват теоретични и практически елементи по разглежданата тематика.

7. Преподавателите да насочат своите лекции към актуални проблеми на съществуващата практика по специалността, за да отговорят по-пълно на образователния и професионален интерес на студентите.
8. Максимално да се включват студентите в изследователски дейности на ниво катедра, факултет и университет, за да могат те отблизо да се запознаят с научно-изследователска работа като им се създадат установки за преценка на образователния процес, погледнат „отвътре”. Това би дало възможност на обучаемите за по-ясна преценка за учебния процес, научната и образователна дейност, в която те са активни участници.
9. В лекционната си работа преподавателите да балансират академичния си стил с ясни и достъпни примери и казуси, които да дават по-конкретна представа за изучаваните процеси и явления, по време на лекционните курсове.
10. Да се проучи в каква степен е възможно да се организират други, извънаудиторни форми на обучение - като изнасяне лекциите в читални и библиотеки, на „зелени училища” и т.н., които да разчупят начина на работа и повишат интереса на студентите към учебна работа.